contemplation.' "स्थिरा भक्तिर्योगो ध्यानं च ताभ्यां सुलभः । स्थिरभक्तिपूर्वक-ध्यानैकगम्य इत्यर्थः" says Ranganâtha, who quotes as follows from the *Kaivalyopanishad* on the accessibility of Sthâṇu by contemplation (ध्यानम्) : "श्रद्धाभक्तिध्यानयोगादवेहि." He goes on : श्रद्धाभक्त्योर्भेदश्चाचार्यैरुक्तः । वेदबोधितफलावश्यंभावनिश्चयः श्रद्धेति । योगस्वरूपं चोक्तं कठवल्ल्याम् । यदा पञ्चावतिष्ठन्ते ज्ञानानि मनसा सह । बुद्धिश्च न विचेष्टन्ती तामाहुः परमां गतिम् । तां योगमतिमन्यन्ते स्थिरामिन्द्रियधारणामिति ॥

Translate: 'He whom [the sages] describe in the Vedântas as the Supreme Spirit that remains [without space to occupy] after filling the earth and the heaven; he with respect to whom the word Îs'vara (Ruler), having no other person to denote, is literally true; he who is sought within themselves by those desirous of salvation by means of restraining the five winds commencing with prâṇa—may that Eternal One, easily obtainable through firm faith and contemplation, grant you salvation.'

Ranganâtha quotes a definition of Nândî from Mâtṛigupta :— आशीर्नमस्क्रियारूपः श्लोकः कार्यार्थसूचकः नान्दीति कथ्यत इति मातृगुप्ताचार्योक्तम्, *i.e.* the benedictory stanza should contain in it an allusion to the plot of the play. So our Nândî too is explained by the commentators as referring to S'iva in the first instance and then to the plot of the play. Ranganâtha observes: ....काव्यार्थसूचनमप्यत्रैवमवगन्तव्यम् । वेदस्यान्तेष्वन्तिकेषु प्रदेशविशेषेष्विति यावत् ॥ अन्तो नाशे मनोहरे । स्वरूपेन्तं मतं क्लीबं न स्त्री प्रान्तेन्तिके त्रिष्विति विश्वलोचनः । अनन्यसामान्यप्रजापालनदयादाक्षिण्यादियोगाद्यं पुरुषमेकं मुख्यमाहुर्वर्णयन्ति । बुधा इति शेषः । ....व्याप्य स्थितं निजकीर्त्येति शेषः । यस्मिन्राजनि ईश्वरशब्दो यथार्थाक्षरो निग्रहानुग्रहादिप्रभुशक्तिसंपत्तेरिति भावः । .... । तथा च नियमितप्राणादिभिर्मुमुक्षुभिरपि समलोष्टकाञ्चनैरत्युदासीनैरपीत्यर्थः । यो राजान्तरन्तःकरणे मृग्यते चिन्त्यते । नैतादृशो धर्मशीलो जगति दृष्टपूर्व इति सर्वदा ते तस्य सुप्रिय इति भावः । स्थाणुः स्थिरतरोतिशीर इति यावत् । .... । स्थिरा भक्तिर्यासां प्रजानां ताभिर्योगेन चित्तानुसरणरूपेणोपायेन सुलभोभिगम्यः । .... । एतेनास्योर्वशीकामुकत्वम् । लतारूपायाश्चास्याः संगमनीयद्वारा संगम इत्याद्यसूचि । .... । एवंविशेषणविशिष्टः स प्रसिद्धविभवो विशेषणमहिम्ना विशेषलाभात्पुरुरवा वो युष्माकं सभासदां निःश्रेयसाय योगक्षेमादिरूपकल्याणायास्तु भवत्विति ॥

Digitized by Google Original from COLUMBIA UNIVERSITY